

SVEUČILIŠTE U ZAGREBU
GRAFIČKI FAKULTET

SEMINARSKI RAD

Nika Ivandija

Sveučilište u Zagrebu
Grafički fakultet

Smjer: Dizajn grafičkih proizvoda

NADREALIZAM

Mentor:

dr. art. Vanda Jurković

Student:

Nika Ivandija

Zagreb, 2025.

Sadržaj

1. Uvod
2. Razrada
 - 2.1 Razvoj nadrealizma
 - 2.2 Nadrealizam u Hrvatskoj
 - 2.3 Nadrealizam u Europi
3. Zaključak
4. Popis literature
5. Popis slika

1. Uvod

Nadrealizam jest umjetnički pokret nastao 1920-ih godina u Francuskoj. Karakterizira ga težnja za većim utjecajem umjetnosti na život čovjeka. Napušta se klasična, realistična umjetnost te se teži nečemu apсурdnom, maštovitom i nadrealnom.

Brojni umjetnici pošli su u tom pravcu, stvarajući djela u područjima slikarstva, književnosti, filma, mode te u drugim područjima. Važno je dotaknuti razvoj nadrealizma u Hrvatskoj, kao i u Europi. Ključno je upoznati povijest, kontekst nadrealizma te njegov smisao i kvalitetu.

Kako je nastao nadrealizam, tko je bio pokretač, koji su bili utjecaji na nj, koje su njegove karakteristike i njegovi predstavnici, istražiti ću te zabilježiti u ovome radu.

Cilj ovog rada jest sabrati ključne informacije o nadrealizmu te ga pokušati shvatiti i upoznati kroz umjetnička djela i njihova značenja.

2. Razrada

U razradi, glavnom dijelu ovog rada, proučit ću sam povijesni aspekt nastanka i razvoja nadrealizma, te ključnu ulogu samih umjetnika u toj cijeloj priči.

2.1 Razvoj nadrealizma

Nadrealizam nastaje u Francuskoj 1924. godine, pod utjecajem talijanskog metafizičkog slikarstva i dadaizma. Prvi put se zapravo pojavljuje 1916. godine kao pokret osnovan od strane nekoliko umjetnika pod nazivom „Dada“. Dadaizam je bio umjetničko-anarhistički pokret koji se suprotstavljao društvenim, političkim i kulturnim normama svog vremena. Težio je rušenju pravila, odbacivao je logiku i ismijavao društveno nametnute predodžbe o ljepoti. Istovremeno je obuhvaćao različite oblike izražavanja – umjetnost, glazbu, poeziju, ples, kazalište i politiku. Cilj pokreta bio je stvoriti umjetnički prostor oslobođen tradicionalnih vrijednosti i ograničenja. Njegovi su se pripadnici često nazivali "anti-umjetnicima".

Dadaizam je proizašao iz moralne potrebe da se kroz potpuni apsurd prikaže stanje tadašnjeg društva i ukaže na ograničenost ljudskog razumijevanja u razlikovanju bitnih stvari od nebitnih. Nastao je kao reakcija na nepostojeći smisao i tragediju Prvog svjetskog rata, želeći naglasiti slabosti tadašnjeg društvenog sustava. Međutim, njihove su ideje često bile vrijeđane i neprihvaćane.

Metafizičko slikarstvo pojavilo se 1917. godine u talijanskom gradu Ferrari, kao rezultat susreta četvorice umjetnika: Giorgia de Chirica, Carla Carràa, Alberta Savinia i Filippa de Pisisa. Sljedeće godine grupi se pridružuje i Giorgio Morandi. Umjetnička skupina raspala se 1920. godine. Njihova djela, čestoispunjena zagonetnošću, prenose osjećaj nestvarnosti i iščekivanja nečeg neobičnog, te pružaju atmosferu tišine, sna i unutarnje napetosti.

U prvom dijelu razvoja nadrealizma, umjetnici se prepuštaju improvizaciji, dok kasnije, u drugom dijelu, pomno smišljaju svoja djela.

Pisac André Breton, utemeljitelj je nadrealizma. Smatra da nadrealizam teži otkrivanju stvarne funkcije misli. U ulozi vođe je bio ozbiljan i ustrajan, te je

isključivao umjetnike koji nisu poštivali zadane okvire iz skupine. Bio je odličan učenik i sljedbenik Sigmunda Freuda. Iz Freudovih učenja Breton je izveo isticanje važnosti snova i podsvijesti te slobode. André Breton središnja je ličnost nadrealizma te je bio dominantan do kraja pokreta.

Slika 1. André Breton, 1924.

Nadrealisti u svojim djelima otkrivaju nove tehnike umjetnosti, sve više ih interesiraju djela iz prošlosti, kao i mašta, san, podsvijest te nastaju nove slike koje imaju drukčiji pogled na već postojeće.

Postoje određeni kriteriji prema kojima je određen početak pokreta:

1. Okupljanje umjetnika na jednome mjestu
2. Objavljivanje na neki način srodnih djela, pa ih publika povezuje.

2.2 Nadrealizam u Hrvatskoj

Krsto Hegedušić (1901. – 1975.) bio je hrvatski slikar, grafičar te osnivač Udruženja umjetnika Zemlja. 1930. godine, u Hlebinama, osniva hlebinsku slikarsku školu s ciljem podučavanja znatizeljnih seljaka. Radio je u Hrvatskom Narodnom Kazalištu u Zagrebu za koje je izradio svečani zastor te je izrađivao scenografije i kostime. Osim toga izradio je i ciklus fresaka, prikazivao ratne prizore i ilustrirao knjige. U početku je slikao akvarele, uglavnom akvarele mjesta u kojem je odrastao i što se događalo u njima. Slikao je krave, pastire, oranice, zapuštena dvorišta, tarabe i ostalo. Kroz svoje slike prikazuje stvarnost, glad, bijedu, krv, mrtve ljude, noževe, nasilje, kraljevske žandare, seljačku masu i ostale motive koji prikazuju surovu realnost tadašnjeg vremena.

Slika 2. Bilo nas je pet u kleti, 1927.

Slika 3. Proljeće, 1930.

Miljenko Stančić (1926. - 1977.) bio je hrvatski slikar i grafičar iz Varaždina. Smatra se začetnikom nadrealističkog slikarstva u Hrvatskoj . Njegovo djelo svrstano je u drugačije, magično i fantastično. Njegovo slikarstvo puno je intimnih i autobiografskih uspomena, te dojmova iz njegove okoline. Nakon 1955. u svojim djelima slika obrise krovova, trgova i ulica svog rodnog kraja. Bavio se grafikom i scenografijom, crtao je ilustracije za mnoge poznate novine i časopise kao što su „Narodni list“, „Vjesnik“, „Republika“ i mnogi drugi. Imao je samostalne izložbe diljem Hrvatske. O njemu i njegovim djelima snimljeno je nekoliko filmova. Njegov najranije poznat rad jest crtež na pakpapiiru na kojem je u dobi od 16 godina nacrtao Zagorski cug. Svoja djela je slikao po sjećanju, bez studija i modela. Njegova djela karakteriziraju perfekcija, profinjeno nijansiranje, irealna svjetlina, spoj starog i novog.

Slika 4. Dječje igre, 1968.

Slika 5. Kartanje

Hrvoje Šercar (1936. - 2014.) bio je hrvatski slikar i crtač iz Zagreba koji je u slikarstvu bio samouk. Njegova djela bila su opornih linija i grotesknih oblika, a nakon toga biblijski i kršćanski motivi. Bavio se ilustriranjem knjiga i grafičkim oblikovanjem. Svoja djela je samostalno izlagao u Hrvatskim gradovima te izvan Hrvatske. U svojim djelima koristi motive nepravilnih oblika (koža, drvo) i na njima prikazuje gradove, te ljudske i životinjske likove.

Slika 6. Riba i crkva, tuš na koži

Slika 7. Pjeskar, bakropis

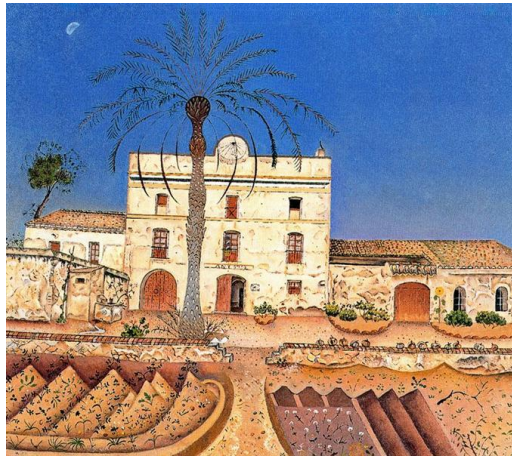
2.3 Nadrealizam u Europi

Joan Miró, španjolski slikar i kipar, jedan je od najistaknutijih predstavnika apstraktnog nadrealizma. Rođen je 1893. u Barceloni. Zajedno s Picassom i Dalijem, bio je dio vala španjolskih umjetnika koji su početkom 20. stoljeća oblikovali parišku umjetničku scenu.

Najprije je stvarao u realističkom i kubističkom stilu, no pod utjecajem nadrealizma, oko 1924., razvija svoj prepoznatljiv izričaj: apstraktne, biomorfne oblike u snažnim bojama i jasnim konturama, često nadahnute halucinogenim stanjima. Tvrdio je da iza svake fantastične forme stoji stvaran objekt.

Tijekom Drugog svjetskog rata posvetio se grafici i skulpturi, stalno istražujući nove medije u suradnji s obrtnicima. Njegov stvaralački impuls nikada nije jenjavao.

Rani radovi, poput *House with Palm Tree* (1918) i *The Farm*, pokazuju prijelaz od kubizma ka realizmu, dok kasniji, poput *Harlequin's Carnival* (1924–25) i *Spanish Dancer* (1928), utjelovljuju njegov nadrealistički stil.

Slika 8., *Huse with Palm Tree*, 1918.

Salvador Dalí, bio je španjolski slikar, kipar, dizajner i filmaš te jedan od najistaknutijih predstavnika nadrealizma 20. stoljeća. Rođen je 1904. u Španjolskoj. Njegove slike često prikazuju nadrealne prizore – spoj sna i stvarnosti – inspirirane osobnim iskustvima, sjećanjima, snovima i podsviješću. Tehniku je razvijao kroz spontano slikanje bez prethodnih skica, koristeći jarke i često neuskладive boje. Njegova metoda bila je "paranoično-kritička", u kojoj je osnovnu kompoziciju dopunjavao asocijacijama, simbolima i vizijama prožetima nadrealnim elementima.

Njegovo najpoznatije djelo *The Persistence of Memory* (1931) prikazuje rastopljene satove i simbolizira propadanje vremena, što je postalo jedno od najprepoznatljivijih obilježja nadrealizma.

Slika 9. The Persistence of Memory

3. Zaključak

Nadrealizam je pokret koji je promijenio smjer umjetnosti, naglašavajući važnost podsvijesti, snova, slobodne mašte i unutarnje stvarnosti. Nastao je kao odgovor na racionalizam i društvene norme nakon Prvog svjetskog rata. Nudio prostor u kojem su umjetnici mogli izraziti najdublje misli, osjećaje i stanja svijesti.

Kroz radove predstavnika kao što su André Breton, Joan Miró i Salvador Dalí, nadrealizam je utemeljen kao snažna umjetnička i kulturna struja u Europi. U Hrvatskoj su umjetnici poput Krste Hegedušića, Miljenka Stančića i Hrvoja Šercara pronašli vlastiti izražaj unutar nadrealističkog okvira, često spajajući elemente svakodnevnog života s fantastičnim i nadrealnim motivima. Time su pridonijeli razvoju domaće likovne scene i pokazali da nadrealizam nije bio ograničen samo na Zapadnu Europu.

Zaključno, nadrealizam nije bio samo umjetnički pravac, već snažan oblik izražavanja unutarnjih svjetova i emocija – pokret koji je omogućio umjetnicima da prijeđu granice stvarnog i uđu u područje nesvjesnog i neograničenog stvaranja.

4. Popis literature

- <https://repozitorij.unipu.hr/islandora/object/unipu:3147/datastream/PDF/view>
- <https://zir.nsk.hr/islandora/object/ttf:144/preview>
- <https://krlezijana.lzmk.hr/clanak/nadrealizam>
- <https://www.enciklopedija.hr/clanak/nadrealizam>
- <https://enciklopedija.hr/clanak/hegedusic-krsto>

5. Popis slika

- Slika 1. André Breton, 1924., https://hr.wikipedia.org/wiki/Andr%C3%A9_Breton
- Slika 2. Bilo nas je pet u kleti, 1927., <https://enciklopedija.hr/clanak/hegedusic-krsto>
- Slika 3. Proljeće, 1930., <https://nmmu.hr/tag/krsto-hegedusic/>
- Slika 4. Dječje igre, 1968., <https://www.artmark.hr/hr/umjetnik/miljenko-stancic>
- Slika 5. Kartanje, <https://www.artmark.hr/hr/umjetnik/miljenko-stancic>
- Slika 6. Riba i crkva, tuš na koži, <https://www.njuskalo.hr/slike/hrvoje-sercar-riba-crkva-tus-kozi-76x66cm-oglas-36762343>
- Slika 7. Pjeskar, bakropis, <https://alm.hr/umjetnine/prodaja/pjeskar>
- Slika 8., House with Palm Tree, 1918., <https://www.artchive.com/artwork/house-with-palm-tree-joan-miro-1918/>
- Slika 9. The Persistence of Memory, <https://www.artsy.net/artwork/salvador-dali-the-persistence-of-memory>

